

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP-4899/19**, rješavajući apelaciju **Alme Čustović**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b), člana 59. st. (1) i (2) i člana 74. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – Prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj 94/14), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik

Miodrag Simović, potpredsjednik

Mirsad Ćeman, potpredsjednik

Valerija Galić, sutkinja

Seada Palavrić, sutkinja

Zlatko M. Knežević

na sjednici održanoj 23. juna 2021. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija **Alme Čustović**.

Utvrđuje se povreda prava iz člana 13. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u vezi sa pravom na pristup sudu kao segmentom prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u predmetu Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 Rs 337281 14 Rsž.

Nalaže se Kantonalnom sudu u Sarajevu da hitno odluči o žalbi apelantice **Alme Čustović**, u skladu sa članom 13. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u vezi sa pravom na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i

Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Utvrđuje se povreda prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u segmentu suđenja u razumnom roku u predmetu Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 Rs 337281 14 Rsž.

Nalaže se Vladi Kantona Sarajevo da, u skladu sa članom 74. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, apelantici **Almi Čustović** u roku od tri mjeseca od dostavljanja ove odluke isplati iznos od 1.000,00 KM na ime naknade nematerijalne štete zbog kršenja prava na donošenje odluke u razumnom roku, uz obavezu da nakon isteka tog roka plati apelantici zakonsku zateznu kamatu na eventualno neisplaćeni iznos ili dio iznosa naknade određene ovom odlukom.

Nalaže se Kantonalnom sudu u Sarajevu i Vladi Kantona Sarajevo da u skladu sa članom 72. stav (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke obavijeste Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine“.

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Alma Čustović (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Sarajeva, koju zastupa Plamenko Čustović, advokat iz Sarajeva, podnijela je 20. decembra 2019. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Kantonalnog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 65 0 Rs 337821 14 Rsž od 23. septembra 2019. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog suda, Općinskog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Općinski sud) te punomoćnika tužene UniCredit bank dd Mostar (u daljnjem tekstu: tužena) zatraženo je 17. decembra 2020. godine odnosno 1. juna 2021. godine da dostave odgovor na apelaciju.
3. Kantonalni sud i Općinski sud su odgovor na apelaciju dostavili 28. decembra 2020. godine odnosno 12. januara 2021. godine. Tužena u ostavljenom roku nije dostavila odgovor na apelaciju.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.
5. Presudom Općinskog suda broj 65 0 Rs 337281 13 Rs od 2. juna 2014. godine obavezana je tužena da apelantici na ime manje plaćenog iznosa po osnovu plaće, toplog obroka i regresa za relevantni period isplati iznose precizirane u izreci presude, te uplati doprinose Federalnom zavodu PIO, uz naknadu troškova postupka. Istom presudom odbijen je dio tužbenog zahtjeva kojim je apelantica tražila isplatu jubilarne nagrade za više od 35 godina provedenih kod istog poslodavca u iznosu od 6.122,76 KM, te je odbačen dio zahtjeva kojim je zatraženo da se tužena obaveže uplatiti u korist apelantice doprinose na ime PIO na iznose razlike plaće za relevantni period po presudi tog suda od 17. avgusta 2012. godine (sve preciznije navedeno u izreci presude).
6. Iz raspoloživih dokumenata proizlazi da je apelantica putem Općinskog suda 2. jula 2014. godine podnijela žalbu protiv prvostepene presude u odnosu na odbijajući dio presude koji se tiče jubilarne nagrade i troškova postupka.

7. Iz dokumenta koji je Općinski sud dostavio na uvid (popis predmetnog spisa) proizlazi da je taj sud 8. avgusta 2014. godine žalbe dostavio na odgovor punomoćnicima stranaka, te da je 29. septembra 2014. godine predmet dostavljen Kantonalnom sudu na odlučivanje po žalbi (žalbama).
8. Odlučujući o žalbi tužene Kantonalni sud je Presudom broj 65 0 Rs 337281 14 Rsž od 23. septembra 2019. godine žalbu uvažio u dijelu odluke o troškovima postupka na način da je apelantica obavezana da tuženom naknadi troškove postupka u iznosu od 1.225,78 KM, dok je u preostalom dijelu žalba odbijena i prvostepena presuda potvrđena.
9. Iz raspoloživih dokumenata proizlazi da je apelantica putem punomoćnika 24. oktobra 2019. godine podnijela podnesak Kantonalnom sudu u kojem je navela da je 21. oktobra 2019. godine primila presudu Kantalnog suda kojom je taj sud propustio da odluči o žalbi apelantice koju je podnijela 2. jula 2014. godine, predloživši sudu da, u smislu člana 232a. Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP) u najkraćem roku donese dopunsku presudu kojom će odlučiti o žalbi.
10. Kantonalni sud je aktom broj 65 0 Rs 3378281 14 Rsž od 11. novembra 2019. godine obavijestio apelanticu da je taj sud o žalbi odlučivao po odredbama ZPP-a kojima nije propisana mogućnost donošenja dopunske presude, tako da se taj nedostatak ne može otkloniti donošenjem dopunske presude.
11. Iz raspoloživih dokumenata ne proizlazi da je Kantonalni sud, u međuvremenu, odlučio o žalbi apelantice.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

12. Apelantica smatra da joj je zbog neodlučivanja o žalbi protiv prvostepene presude povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju i pravo na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije. Apelantica iznosi podatke o toku postupka uz poseban naglasak da je žalbu na prvostepenu presudu putem pošte, preporučeno, poslala Općinskom sudu 2. jula 2014. godine, a da Kantonalni sud o žalbi uopšte nije odlučio, niti je u svojoj odluci spominje. Također navodi da je Kantonalnom sudu trebalo čak pet godina da odluči o žalbi suprotne strane. Potom ističe da je nakon presude Kantonalnom sudu uputila dopis kojim ga je informisala o uočenom propustu tražeći donošenje

dopunske presude o žalbi primjenom člana 232a. ZPP-a, što je Kantonalni sud odbio navodeći da je o žalbi odučavano po starom ZPP-u koji ne predviđa mogućnost donošenja dopunske presude. Prema mišljenju apelantice ne odlučivanjem o žalbi protiv prvostepene presude apelantici je uskraćeno pravo na zakonom propisani pravni lijek. Štaviše, Kantonalni sud je odluku o troškovima postupka utemeljio na kalkulaciji uspjeha u sporu pri čemu nije uzeo u obzir dio tužbenog zahtjeva koji je odbijen a o kojem u drugostepenom postupku nije ni raspravljano. Shodno tome, presuda Kantonalnog suda u tom dijelu nije postala pravosnažna, pa se bez toga nije mogao računati konačan uspjeh stranaka u parnici. Apelantica se poziva na odredbe ZPP-a i to čl. 10. i 203. stav 1.. Potom se poziva na član 6. stav 1. Evropske konvencije shodno kojem svako tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ili o krivičnoj optužbi protiv njega ima pravo na pravičnu i javnu rasprava u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim sudom, a prema članu 13. Evropske konvencije svako kome su povrijeđena prava i slobode ima pravo na djelotvoran pravni lijek pred nacionalnim vlastima. U konkretnom slučaju sasvim je jasno da drugostepeni sud ni nakon duže od pet godina nije postupio po žalbi apelantice, a što je još drastičnije, obavijestio ju je da o žalbi neće odlučivati. Na taj način sud je povrijedio ustavno pravo apelantice na pravičan sudski postupak koji podrazumijeva i pravo na donošenje odluke o razumnom roku. Apelantica je još istakla da je 2013. godine otišla u penziju, a ni do danas joj sud nije osigurao odluku o zahtjevu za realizaciju prava iz radnog odnosa kod njenog poslodavca, pa je očito da trpi i nematerijalnu štetu zbog kršenja prava na pravično suđenje, tražeći u tom smislu isplatu pravične naknade. Predložila je da se apelacija usvoji da se presuda Kantonalnog sud ukine i tom sudu naloži da odluči o žalbi apelantice.

b) Odgovor na apelaciju

13. Kantonalni sud je naveo da smatra da odlukom tog suda nisu prekršena ustavna prava apelantice, niti prava iz Evropske konvencije na koja se u apelaciji pozvala.
14. Općinski sud je u iscrpnom odgovoru na apelaciju hronološki opisao tok postupka, navodeći između ostalog, da je apelantica žalbu protiv prvostepene presude izjavila 2. jula 2014. godine, te da Kantonalni sud o žalbi apelantice nije odlučio, te je u vezi s tim ponovio navode iz apelacije. S obzirom da je tužba podnesena 21. marta 2013. godine a da je prvostepena presuda donesena 2. juna 2014. godine Općinski sud je zaključio da je taj sud svoju odluku donio u razumnom roku u skladu sa članom 6. stav 1. Evropske konvencije te da apelantica nije dokazivala nematerijalnu štetu zbog nedonošenja odluke u razumnom roku, niti je navela u čemu se ogleda, pa Općinski sud nije mogao dati odgovor na taj dio zahtjeva. Općinski sud je u prilogu odgovora dostavio popis predmetnog spisa.

V. Relevantni propisi

15. U Ustavu Bosne i Hercegovine relevantne odredbe glase:

Član II/2. Međunarodni standardi

Prava i slobode predviđeni u Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i u njenim protokolima se direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Ovi akti imaju prioritet nad svim ostalim zakonima.

Član II/6. Implementacija

Bosna i Hercegovina, i svi sudovi, ustanove, organi vlasti, te organi kojima posredno rukovode entiteti ili koji djeluju unutar entiteta podvrgnuti su, odnosno primjenjuju ljudska prava i osnovne slobode na koje je ukazano u stavu 2.

16. **Zakon o parničnom postupku** ("Službene novine Federacije BiH", br. 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15)

U konkretnom slučaju primjenjuje se Zakon o parničnom postupku („Službene novine Federacije BiH“, br. 53/03, 73/05 i 19/06) koji je važio u vrijeme donošenja osporenih odluka, a koji u relevantnom dijelu glasi:

Član 10.

Sud je dužan provesti postupak bez odugovlačenja i sa što manje troškova, te onemogućiti svaku zloupotrebu prava koja strankama pripadaju u postupku.

VIII - REDOVNI PRAVNI LIJEKOVI

1. Žalba protiv presude

a) Pravo na žalbu

Član 203.

(1) Protiv presude donesene u prvom stepenu stranke mogu podnijeti žalbu u roku od 30 dana od dana donošenja presude, odnosno, ako se presuda dostavlja u skladu s

odredbama ovog zakona o dostavi, 30 dana nakon dostave prepisa presude, ako u ovom zakonu nije određen drugi rok. U mjeničnim i čekovnim sporovima taj rok je 15 dana.

(2) Blagovremeno podnesena žalba sprečava da presuda postane pravomoćna u dijelu koji se pobija žalbom.

(3) O žalbi protiv presude odlučuje drugostepeni sud.

Član 208. stav (1)

(1) Presuda se može pobijati:

1) zbog povrede odredaba parničnog postupka;

2) zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja;

3) zbog pogrešne primjene materijalnog prava.

d) Postupak po žalbi

Član 212.

Žalba se podnosi sudu koji je izrekao prvostepenu presudu u dovoljnom broju primjeraka za sud i protivnu stranku.

Član 213. st. (1) i (2)

(1) Neblagovremenu, nepotpunu ili nedopuštenu žalbu, odbacit će rješenjem prvostepeni sud bez održavanja ročišta.

(2) Žalba je neblagovremena ako je podnesena nakon proteka zakonskog roka za njeno podnošenje.

Član 420.

U postupku u parnicama iz radnih odnosa, a osobito pri određivanju rokova i ročišta, sud će uvijek obraćati osobitu pažnju na potrebu hitnog rješavanja radnih sporova.

Član 422.

Rok za podnošenje žalbe na presudu odnosno rješenje iz radnih odnosa je 15 dana.

17. **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku** ("Službene novine Federacije BiH" broj 98/15) u relevantnom dijelu glasi:

Član 48.

Iza člana 232. dodaje se član 232a. koji glasi:

"Član 232a.

(1) Ako je drugostepeni sud propustio odlučiti u pogledu svih dijelova presude koji se pobijaju žalbom ili ako je propustio donijeti sve odluke koje je odbacujući, odnosno odbijajući ili uvažavajući žalbu trebalo donijeti ili ako je propustio odlučiti u pogledu jedne ili više žalbi, žalilac može u roku 30 dana od dostave drugostepene odluke predložiti drugostepenom sudu da svoju odluku dopuni.

(2) Prijedlog za donošenje drugostepene dopunske odluke ne može se podnijeti zbog toga što drugostepeni sud nije odlučio o svim razlozima zbog kojih je žalba izjavljena ili na koje je bio dužan paziti po službenoj dužnosti.

(3) Prijedlog iz stava 1. ovog člana podnosi se prvostepenom sudu, koji ga je dužan bez odgode zajedno sa spisom proslijediti drugostepenom sudu.

(4) Na postupak u povodu prijedloga iz stava 1. ovog člana na odgovarajući način se primjenjuju odredbe čl. od 192. do 194. ovog zakona."

Član 106.

(1) Postupci u predmetima u kojima do dana stupanja na snagu ovog zakona ne bude donesena prvostepena odluka suda provest će se prema odredbama ovog zakona.

(2) Postupci u predmetima u kojima do dana stupanja na snagu ovog zakona bude donesena prvostepena odluka suda provest će se prema ranije važećim odredbama ovog zakona.

VI. Dopustivost

18. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.
19. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.
20. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Kantonalnog suda broj 65 0 Rs 337281 14 Rsž od 23. septembra 2019. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu punomoćnik apelantice je primio 21. oktobra 2019. godine, a apelacija je podnesena 20. decembra 2019. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uslove iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neosnovana.
21. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uslove u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

22. Apelantica pobija presude Kantonalnog suda tvrdeći da je tom presudom povrijeđeno njeno pravo iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, pravo iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju i pravo iz člana 13. Evropske konvencije.

Pravo na djelotvoran pravni lijek u vezi sa pravom na pristup sudu

23. Član 13. Evropske konvencije glasi:

Svako čija su prava i slobode, priznata ovom konvencijom, narušena, ima pravo na pravni lijek pred nacionalnim vlastima, čak i onda kada su povredu ovih prava i sloboda učinila lica u vršenju svoje službene dužnosti.

Član 6. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom.

24. Ustavni sud zapaža da član 13. Evropske konvencije svakom licu garantira pravo na djelotvoran pravni lijek u okviru nacionalnog pravnog poretka protiv povreda prava priznatih Evropskom konvencijom. Pravo na djelotvoran pravni lijek je akcesorno pravo, ali i autonomno procesno pravo. Akcesornost ovog prava znači da na njegovu povredu može da se poziva samo u sklopu i u vezi sa povredom nekog drugog prava priznatog Evropskom konvencijom. S druge strane, njegova autonomnost znači da primjena ove odredbe ne pretpostavlja nužno da je prethodno počinjena povreda kakvog drugog supstancijalnog prava iz Evropske konvencije. Naime, čak i u slučaju kada sud nije ustanovio da je postojala povreda supstancijalnog prava, on je obavezan da provjeri da li nacionalno pravo sadrži odredbe o djelotvornom pravnom lijeku iz člana 13. Evropske konvencije. Ustavni sud, nadalje, podsjeća da član 13. Evropske konvencije treba tumačiti tako da garantira „djelotvoran lijek pred državnim organima“ svakome ko tvrdi da je žrtva kršenja prava i sloboda nabrojanih u Konvenciji (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Klass protiv Njemačke*, presuda od 6. septembra 1978. godine, serija A, broj 28, str. 29, stav 64; i *Boyle i Rice protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 27. marta 1988. godine, serija A, broj 131, stav 52).
25. Ustavni sud naglašava da obaveza iz člana 13. Evropske konvencije postoji samo ako pojedinac osnovano tvrdi da je žrtva kršenja prava nabrojanih u Evropskoj konvenciji (vidi, Evropski sud za ljudska prava, *Silver i drugi protiv Velike Britanije i Sjeverne Irske*, presuda od 25. marta 1983. godine, serija A, broj 61, stav 113). U skladu sa praksom Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud), pod pravom na djelotvoran pravni lijek podrazumijeva se postojanje pravnog lijeka u bilo kojoj formi u unutrašnjem pravnom poretku kojim efektivno mogu da se štite prava i slobode garantirane Evropskom konvencijom. Pravni lijek, odnosno sredstvo, efikasno (djelotvorno) je ako se njime u unutrašnjem pravnom poretku daje pravo na poništaj akta kojim se vrši povreda prava iz Konvencije ili ako tim sredstvom akt može da se izmijeni. Također, efikasnost podrazumijeva i mogućnost da se njime otkloni povreda prava kao i da žrtva povrede dobije određenu satisfakciju za pretrpljenu povredu. Ako pravni lijek ne ispunjava navedene uvjete neće se smatrati djelotvornim u smislu člana 13. Evropske konvencije. Djelotvornost podrazumijeva, također, ispitivanje povrede u meritumu i donošenje odluke u meritumu (vidi Evropski sud, *Rotaru protiv Rumunije*, presuda od 4. maja 2000. godine, stav 67; i *Asenov i drugi protiv Bugarske*, presuda od 28. oktobra 1998. godine, stav 117).

26. Član 13. Evropske konvencije, dakle, zahtijeva pružanje domaćeg pravnog lijeka pomoću kojeg bi se „nadležni državni organ“ bavio suštinom žalbe prema Konvenciji i davao odgovarajuće zadovoljenje, mada je zemljama ugovornicama data izvjesna mjera diskrecije po pitanju načina na koji se pridržavaju svojih obaveza prema ovoj odredbi. Također, domet obaveze iz člana 13. promjenljiv je u zavisnosti od prirode žalbe u vezi s Konvencijom (vidi, *loc. cit.*, *Assenov i drugi*, stav 117).
27. Ustavni sud prije svega podsjeća da je odredbom člana 203. stav 1. ZPP-a propisano da protiv presude donesene u prvom stepenu stranke mogu podnijeti žalbu u roku od 30 dana od dana donošenja presude, odnosno 30 dana nakon dostave prepisa presude, ako tim zakonom nije određen drugi rok. Prema stavu (2) istog člana blagovremeno podnesena žalba sprječava da presuda postane pravosnažna u dijelu koji se pobija žalbom, a o žalbi odlučuje drugostepeni sud, kako to propisuje stav (3) člana 203. ZPP. Budući da je apelantica vodila radni spor rok za izjavljivanje žalbe protiv prvostepene presude bio je 15 dana, kako to propisuje član 422. ZPP-a. Ustavni sud potom naglašava da je žalba u parnici protiv prvostepene presude redovan pravni lijek kojom se prvostepena presuda može pobijati zbog povrede odredaba parničnog postupka, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene materijalnog prava (član 208. stav 1 ZPP).
28. Ustavni sud zapaža da iz navoda apelacije proizlazi da apelantica ukazuje na kršenje prava na djelotvoran pravni lijek u vezi sa pravom na pravično suđenje u segmentu pristupa sudu iz razloga što je Kantonalni sud propustio da odluči o žalbi koju je apelantica putem Općinskog suda 2. jula 2014. godine podnijela protiv prvostepene presude. Iz raspoloživih dokumenta proizlazi da je žalba podnesena protiv odbijajućeg dijela presude i troškova postupka. Iz odgovora Općinskog suda također proizlazi da je apelantica podnijela žalbu protiv prvostepene presude, da je taj sud dostavio žalbe na odgovor punomoćnicima parničnih stranaka i da je podneskom od 29. septembra 2014. godine predmet proslijeđen Kantonalnom sudu na odlučivanje o žalbi. Dakle, apelantica je shodno procesnim pravilima na raspolaganju imala i koristila pravo na žalbu koja u konkretnom slučaju, shodno odredbama ZPP-a, ima karakter djelotvornog pravnog sredstva koje omogućava ispitivanja prvostepene presude u osporenom dijelu u svim relevantnim segmentima, shodno članu 208. stav 1. ZPP.
29. Ustavni sud zapaža da je apelantica nakon donošenja osporene presude od Kantonalnog suda tražila da, u smislu člana 232a. Zakona o izmjenama i dopunama ZPP-a, donese dopunsku presudu kojom bi taj sud odlučio o žalbi, ali bezuspješno, jer je Kantonalni sud u odgovoru na podnesak apelantice naveo da je odluku donio po odredbama ZPP-a koje ne predviđaju mogućnost

donošenja dopunske presude. U vezi s tim Ustavni sud zapaža da je u konkretnom slučaju, shodno članu 106. stav 2. Zakona o izmjenama i dopunama ZPP-a, primijenjen ZPP koji je važio prije posljednje izmjene ZPP iz 2015. godine, kojom je na snagu stupila odredba člana 232a. ZPP-a na koju se pozvala apelantica (vidi relevantne propise).

30. Iz odgovora Kantonalnog suda može se izvesti zaključak da ZPP koji je, u smislu člana 106. stav (2) Zakona o izmjenama i dopunama ZPP-a, primijenjen u konkretnom slučaju, ne propisuje konkretnu situaciju i da u takvim okolnostima sud nije imao zakonsko uporište da propust otkloni. Ne osporavajući zaključak Kantonalnog suda da zakon koji su dužni primijeniti ne sadrži pravni osnov koji bi im omogućio da naknadno odluče o žalbi apelantice, Ustavni sud ukazuje da u takvim situacijama treba direktno primijeniti relevantne odredbe Ustava Bosne i Hercegovine i Evropske konvencije (koje su sudovi obavezni da direktno primjenjuju) te otkloniti propust na koji je ukazano, jer nedostatak u važećim propisima ne može biti opravdanje za kršenje osnovnih ljudskih prava. S tim u vezi, Ustavni sud ukazuje da član II/6. Ustava Bosne i Hercegovine propisuje obavezu, između ostalog, svakog suda u Bosni i Hercegovini da direktno primjenjuje Evropsku konvenciju, koja, u smislu člana II/2. Ustava BiH, ima prioritet nad svim ostalim zakonima (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *U-8/12* od 23. novembra 2003. godine, stav 27, dostupna na web stranici Ustavnog suda, www.ustavnisud.ba). Kako je navedeno u prethodnim tačkama obrazloženja, pravo na djelotvoran pravni lijek je propisano članom 13. Evropske konvencije. U konkretnom slučaju, propustom da se odluči o žalbi apelantice (koja u ovom postupku predstavlja djelotvorni pravni lijek), dovedeno je u pitanje i pravo apelantice na pristup sudu iz člana 6.1. Evropske konvencije u dijelu koji se odnosi na drugostepeni postupak pred Kantonalnim sudom. Iz navedenog slijedi zaključak da je ustavna obaveza Kantonalnog suda bila da direktnom primjenom Ustava Bosne i Hercegovine i Evropske konvencije otkloni uočeni nedostatak te odluči o žalbi apelantice, bez obzira što odredbe ZPP-a koji je primijenjen ne omogućavaju donošenje dopunske odluke kada sud propusti da odluči o žalbi.

31. Stoga, Ustavni sud zaključuje da je propustom Kantonalnog suda da u nedostatku zakonske osnove direktnom primjenom Ustava Bosne i Hercegovine i Evropske konvencije odluči o žalbi apelantice protiv prvostepene presude, kao redovnom pravnom lijeku, apelantici povrijeđeno pravo na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije u vezi sa pravom na pravično suđenje u segmentu pristupa sudu iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Pravo na pravično suđenje – suđenje u razumnom roku

32. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:
- Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:*
- e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.*
33. Član 6. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:
- 1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom.*
34. Apelantica ukazuje na kršenja prava na suđenje u razumnom roku kao segmentu prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.
35. Ustavni sud, prije svega, ističe da se, prema konzistentnoj praksi Evropskog suda i Ustavnog suda, razumnost dužine trajanja postupka mora ocijeniti u svjetlu okolnosti pojedinog predmeta, vodeći računa o kriterijima uspostavljenim sudskom praksom Evropskog suda, a naročito o složenosti predmeta, ponašanju strana u postupku i nadležnog suda ili drugih javnih vlasti, te o značaju koji konkretna pravna stvar ima za apelanta (vidi, Evropski sud, *Mikulić protiv Hrvatske*, aplikacija broj 53176/99 od 7. februara 2002. godine, Izvještaj broj 2002-I, stav 38.).
36. Konačno, Ustavni sud, podržavajući praksu Evropskog suda, podsjeća na to da član 6. stav 1. Evropske konvencije nameće državama ugovornicama dužnost da organiziraju svoje pravosudne sisteme na način da sudovi mogu zadovoljiti uvjete ovog člana, uključujući i obavezu da postupaju u predmetima u razumnom roku (vidi, Evropski sud, *Marinović protiv Hrvatske*, presuda od 6. oktobra 2005. godine).
37. U odnosu na navode apelantice o kršenju prava na donošenje odluke „u razumnom roku“ Ustavni sud zapaža da je predmetni spor apelantica pokrenula tužbom 25. marta 2013. godine koji je uslovno okončan presudom Kantonalnog suda 65 0 Rs 337281 14 Rsž od 23. septembra 2019. godine, dakle nakon šest godina i šest mjeseci, a od tog vremenskog perioda predmet je pet godina bio pred Kantonalnim sudom, kojem je čak pet godina trebalo da odluči o žalbi tužene. Međutim, kako Kantonalni sud još uvijek nije odlučio o žalbi apelantice, što sprječava da presuda u pobijanom dijelu postane pravosnažna (član 203. stav 2. ZPP-a) ne može se izvesti zaključak da je predmetni postupka u cijelosti pravosnažno okončan ni nakon skoro sedam godina od momenta

kada je Općinski sud predmetni spis dostavio Kantonalnom sudu (29. septembar 2014. godine). Navedeno je za Ustavni sud sasvim dovoljno za zaključak da je Kantonalni sud, koji je o žalbi tuženog odlučivao pet godina, a o žalbi apelantice još uvijek nije odlučio ni nakon skoro sedam godina, povrijedio pravo apelantice i na pravično suđenje u segmentu suđenja u „razumnom roku“ iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

d) Pitanje naknade na ime nematerijalne štete

38. Ustavni sud podsjeća da, prema članu 74. stav (1) Pravila Ustavnog suda, u odluci kojom usvaja apelaciju Ustavni sud može odrediti naknadu na ime nematerijalne štete. Prema članu 74. stav (2) Pravila Ustavnog suda, ako Ustavni sud odredi da je potrebno dodijeliti novčanu naknadu, odredit će je na osnovu pravednosti, uzimajući u obzir standarde koji proizlaze iz prakse Ustavnog suda.

39. S obzirom na odluku u ovom predmetu, a imajući u vidu presude Evropskog suda protiv Bosne i Hercegovine (npr. vidi Evropski sud, *Dorić protiv BiH*, aplikacija broj 68811/13 od 7. novembra 2017. godine, *Škrbić i Vujičić protiv BiH*, aplikacije br. 37444/17 i 75271/17 od 6. juna 2019. godine i *Hadžajlić i ostali protiv BiH*, aplikacija broj 10770/18 od 16. januara 2020. godine), dosadašnju praksu, ekonomske uvjete u Bosni i Hercegovini (podaci dostupni na www.bhas.ba) i okolnosti konkretnog slučaja, prema članu 74. Pravila, odnosno članu 41. Evropske konvencije, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju u relevantnim okolnostima konkretnog slučaja na ime naknade nematerijalne štete zbog nedonošena odluke u razumnom roku apelantici treba isplatiti ukupan iznos od 1.000,00 KM. Navedeni iznos apelantici je dužna isplatiti Vlada Kantona Sarajevo u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke. Ova odluka Ustavnog suda u dijelu koji se odnosi na naknadu nematerijalne štete predstavlja izvršnu ispravu.

Ostali prigovori

40. Ustavni sud s obzirom na prednje zaključke smatra da nije potrebno posebno razmatrati prigovor apelantice o kršenju prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropske konvencije.

VIII. Zaključak

41. Ustavni sud zaključuje da postoji kršenje prava na djelotvorni pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije u vezi sa pravom na pravično suđenje u segmentu pristupa sudu kada je Kantonalni sud propustio da direktnom primjenom Ustava Bosne i Hercegovine i Evropske

konvencije odluči o žalbi apelantice koja, kao redovan pravni lijek, predstavlja djelotvorno pravno sredstvo, čime je apelantici uskraćeno pravo na preispitivanje prvostepene presuda u kontekstu žalbenih prigovora iznesenih u žalbi.

- 42.** Postoji i kršenje prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije u segmentu suđenja u razumnom roku u okolnostima u kojim je Kantonalnom sudu u radnom sporu, koji je po zakonu hitan, trebalo čak pet godina da odluči o žalbi tužene, a o žalbi apelantice još uvijek nije odlučio ni nakon skoro sedam godina.
43. Na osnovu člana 59. st. (1) i (2) i člana 74 Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.
44. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.